

בית משפט השלום בקריות

2018 פבר 21
51577-09-14

פלונית נ' דראושה ואח'

מוחמד עלי

השופט

פלונית
ע"י עו"ד ע' בדארנה

תובעת

- נגד -

1. אברהים דראושה
2. הכשרה חברה לביטוח בע"מ

נתבעים

ע"י עו"ד א' ירון

פסק דין

1. התובעת, עקרת-בית שנפגעה בתאונת דרכים ותפקודה נפגע, לא עבדה עובר לתאונה משך כשש-עשרה שנים – האם היא זכאית לפיצוי בגין הפסד כושר ההשתכרות? שאלה זו ושאלות נוספות לגבי גובה הנזק – הן בלב המחלוקת בתיק זה.

2. לפניי תביעתה של התובעת לפיצוי בגין נזקי גוף שנגרמו לה כתוצאה מתאונת דרכים שארעה ביום 20.1.2013 (להלן: התאונה). התאונה ארעה עת נסעה התובעת ברכב שהיה נהוג על ידי נתבע 1 וארעה התנגשות עם רכב אחר. אין

מחלוקת לגבי חובתם של הנתבעים לפצות את התובעת בגין נזקה לפי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן: חוק פלת"ד). המחלוקת היחידה היא בשאלת גובה הנזק. עיקר המחלוקת בשאלה זו מתמקד בשני ראשי נזק: פיצוי בגין עזרת צד ג' ופיצוי בגין פגיעה בכושר השתכרותה של התובעת.

3. ביום 18.2.2018 התקיימה ישיבה לשמיעת ראיות הצדדים שבסופה סיכמו הצדדים את טענותיהם בעל פה. עובר לישיבה הגישו הצדדים את ראיותיהם. התובעת הגישה תצהיר מטעמה (סומן ת/1) אליו צורפו מסמכים, וכן תצהיר של זוגה (סומן ת/2). הנתבעים הגישו מוצגים מטעמם, אשר סומנו נ/1-8. לתצהיר התובעת צורפו בין היתר מסמכים רפואיים. ההפניות בפסק הדין הן לתיעוד הרפואי שצורף לתצהיר התובעת.

4. תחילה אציג את הנתונים הרלוונטיים להכרעה בראשי הנזק השונים ולאחר מכן אעבור לדון בפיצוי המגיע לתובעת ובתוך כך, אדרש למחלוקת שהתעוררו בין הצדדים. נתונים רלוונטיים כללי

5. התובעת תושבת היישוב יפיע, ילידת 2.6.1970, ביום התאונה הייתה כבת 43, וכיום היא כבת 48 שנים.

6. התובעת נשואה ומשפחתה מונה שלוש בנות. התובעת נישאה לזוגה בשנת 1991 בהיותה כבת 21 שנים. בשנת הנישואין הראשונה נולדה לבני הזוג בתם הבכורה – כיום כבת 27; בשנת 1994 נולדה הבת השנייה – כיום כבת 24; ובשנת 2000 נולדה הבת הצעירה – כיום כבת 18. יצוין, כי שתיים מבנותיה של התובעת נשואות. הבכורה התחתנה לפני כשבע שנים והאמצעית לפני כארבע שנים (ראו עדות התובעת עמ' 3 שורה 28; עדות בעלה עמ' 8 שורה 27 – כל ההפניות הן לפרוטוקול אלא אם יצוין אחרת).

7. עובר לתאונה הייתה התובעת עקרת בית ולא עבדה, אם כי עבדה פרק זמן קצר לפני כשש עשרה שנים (ועל כך בהרחבה בהמשך). בן זוגה של התובעת עובד שכיר בעבודות בניין ושעות העבודה שלו הן בין 06:00 ועד 15:00 (עמ' 5 שורה 23). הפגיעה והטיפול הרפואי

8. כתוצאה מהתאונה נפגעה התובעת בחלקי גוף שונים בעיקר ברגליים, ביד שמאל ובאזור החזה. ממקום התאונה – שכזכור אירעה ביום 20.1.2013 – הובהלה התובעת למרכז הרפואי רמב"ם, שם אושפזה עד ליום 4.2.2013 (סה"כ 16 ימים). בבדיקות שנערכו לתובעת בבית החולים התגלה כי היא סובלת ממספר פגיעות הכוללות: שברים בשני השוקיים – בטיביה בשליש הדיסטלי מימין עם פיבולה בתזוזה ושבר מרוסק ברדיוס הדיסטלי משמאל; שברים עם דפורמציה בשורש כף היד; שברים בצלעות 4-9; שבר בזיז רוחבי ימני של חוליה 2L ופגיעה באזור הכבד. במהלך אשפוז בבית החולים בוצע לתובעת ניתוח לתיקון השברים ולקיבוע פנימי של השברים בטיביה עם מסמר ופלטה.

9. לאחר השחרור מהמרכז הרפואי רמב"ם, התובעת אושפזה בבית חולים אלישע עד ליום 25.4.2013 (79 ימים). במכתב השחרור מהמרכז הרפואי אלישע צוין כי התובעת הגיעה "במצב כללי משביע רצון" ובצילומים נמצאה עמדה יציבה של קטעי השברים. עוד צוין, כי במהלך האשפוז, התובעת התחילה ללמוד הפעלה אקטיבית של הגפיים העליונות לקראת הליכה בעזרת הליכון באופן הדרגתי. עוד צוין, כי התובעת מתקשה בתפקוד ומצליחה ללכת מספר צעדים במחלקה בעזרת הליכון. באותו מסמך צוין כי התובעת זקוקה לעזרה בכל פעולה וכן זקוקה לעזרה בטיפול

האישי והומלץ על המשך טיפול פיזיותרפי ומעקב רפואי מתאים. בשולי המסמך צוין כי התובעת זקוקה להסעה באמבולנס.

10. לאחר שחרורה מאשפוז, התובעת המשיכה בקבלת טיפולים רפואיים בעיקר בקופת חולים. במסמכים הרפואיים שנערכו במהלך הטיפול צוינו מכאוביה ומגבלותיה. גם כעבור תקופה ממועד התאונה תועד שהתובעת סובלת מכאבים ברגליים, בברכיים, בקרסוליים וביד שמאל וכן מקשיים בהליכה, צליעה קשה, כאבי גב תחתון, כאבים בצוואר וכאבים בכתף. במסמך מיום 16.4.2014 צוין תחת סיכום והמלצות "כאבים ברגליים ללא שיפור", "בצקות בשוקיים ובקרסוליים", "קושי בהליכה ועמידה". כן צוין, כי התובעת הולכת עם קביים. התובעת הופנתה לטיפול ריפוי בעיסוק וכן עברה טיפולים פיזיותרפיים (ראו מסמכים מהתאריכים 8.7.2013 ו-29.10.2013).

11. במסמכים הרפואיים צוין עוד כי התובעת סובלת מהפרעות שינה ובעקבות כך היא הופנתה לבדיקה במרכז לרפואת שינה במרכז הרפואי רמב"ם. במסמך מיום 112.1.2014 צוין כי במעבדה סבלה התובעת מקשיי הירדמות ניכרים (ראו גם מסמך מיום 6.2.2014). בהמשך לכך הופנתה התובעת לטיפול פסיכיאטרי. במסמך מאת הרופאה הפסיכיאטרית מיום 30.5.2015 צוין כי עד התאונה הייתה התובעת "אישה בריאה לחלוטין, תפקדה כעקרת בית, הלכה למכון כושר", וכעת מרגישה "שהתאונה הרסה לה את החיים". כן צוין במסמך כי התובעת סובלת מכאבים בגפיה, לא ישנה, סובלת מדיכאון ומתביישת לצאת מהבית. צוין, כי מצב רוחה של התובעת ירוד וכי הוא נוטלת תרופות (וראו גם מסמך מיום 23.8.2015). באותו מסמך הומלץ על טיפולי פסיכותרפיה פרטניים. הנכויות הרפואיות – קביעות המומחים והפן התפקודי של הנכות

12. בהליך זה מינה בית המשפט לתובעת שני מומחים רפואיים; האחד בתחום האורתופדי (ד"ר חיים שטארקר) והשני בתחום הפסיכיאטרי (ד"ר כמאל פרחאת). המומחים מטעם בית המשפט מסרו חוות דעת ולהלן נסקור את עיקרי חוות הדעת. כבר עתה יצוין, כי אף אחד מהצדדים לא ביקש לחקור את המומחים על חוות הדעת ובסיכומיהם לא טענו, כי יש לסטות מקביעות הנכות הרפואית שבחוות הדעת, מכאן שגם בית המשפט יצא מתוך הנחה כי האמור בחוות הדעת משקף את מצבה הרפואי של התובעת לאשורו.

13. המומחה בתחום האורתופדי קבע, כי לתובעת נותרו נכויות לפי הפירוט הבא: (א) 10% בגין מצב לאחר שבר בשוק ימין, לפי פריט 35 (1) (ב) (מותאם) לתוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות), התשט"ז-1956 (להלן: התקנות), וכן 10% לפי אותו פריט, בגין השבר בשוק שמאל. המומחה הבהיר בחוות דעתו כי הממצאים מלמדים על כך כי התובעת סבלה משברים בשתי השוקיים, עברה שחזור סגור וקיבוע על ידי מסמרים תוך לשדיים בתוך שתי השוקיים. צילום השוקיים הדגים מצב לאחר שברים והודגם חיבור גרמי במנח אנטומי אך לא הודגמו שינויים בברכיים ובקרסוליים. כן צוין, כי התובעת מתלוננת על כאבים בשתי הגפיים התחתונות, לרבות בברכיים ובשוקיים. על כן מצא המומחה לקבוע את דרגת הנכות בהתאם לפריט הליקוי שמתאר מצב לאחר שברים מורכבים והפרעה קלה בתפקוד. (ב) 10% בגין הפרעה קלה בתפקוד פרק כף יד שמאל, לפי פריט 35 (1) (ב) לתקנות. בחוות הדעת צוין כי בעקבות התאונה אובחן כי התובעת סובלת משברים בשורש כף יד שמאל ועברה ניתוח לשחזור פתוח וקיבוע על ידי פלטה וברגים, וצילום שורש כף היד מאשש ממצאים אלה. גם כאן מצא המומחה לקבוע דרגת נכות בגין הפרעה קלה ותפקוד מפרק שורש כף יד שמאל. (ג) 10% בגין צלקות מרובות לפי פריט 75 (1) (ב) לתקנות. המומחה ציין בחוות דעתו כי הוא

מצא צלקות עדינות בקדמת הברכיים לאחר הניתוחים, צלקת בשורש כף יד שמאל וצלקת עדינה בקרסול שמאל, שנגרמה ככל הנראה על ידי הגבס. המומחה הבהיר כי הצלקות בגופה של התובעת, שנותרו לאחר החבלה אינן מכוערות ולא מכאיבות, אך הן מרובות, לכן ציין ש"מן הצדק" לקבוע את שיעור הנכות שקבע. ד) 5% בגין הגבלה קלה בתנועות גב מותני לפי פריט 37 (7) (א) (במחצית) לתקנות. המומחה ציין בחוות הדעת, כי בבדיקת טומוגרפיה ממוחשבת של עמוד השדרה הודגם בלט אחורי בגובה 4L 5L ובלט אחורי מסויד באזור 5L 1S. כן צוין, כי התייחסות הרופאים במרכז הרפואי רמב"ם הייתה אך ורק לשבר בזיז רוחבי בחוליה 2L. לעניין קביעת הנכות לגבי עמוד השדרה הגבי, המומחה ציין כי לאור חוסר שיתוף הפעולה של התובעת הוא התלבט ולאחר התלבטות קבע, כי סביר שהתאונה הייתה יכולה לגרום לכאב גב מותני. עם זאת, בהתחשב בכך שהיו שינויים ניווניים מפושטים טרם התאונה, יש לקבוע לתובעת דרגת נכות של 10% תוך ייחוס מחצית הנכות לתאונה ומחציתה למצב קודם לתאונה. לשם שלמות התמונה יצוין כי הנכות שנקבעה הינה בגין פריט המתאר הגבלה קלה בתנועות גב מותני.ה) בחוות הדעת התייחס המומחה לתלונות נוספות של כאבים בצוואר ובכתף שמאל. לגבי התלונות בצוואר ציין המומחה כי בבדיקת טומוגרפיה ממוחשבת גילתה כי מדובר בשינויים ניווניים שאין לייחסם לתאונה. באשר לכתף, לא צוינה כל חבלה במסמכים הרפואיים ועל כן אין לראות קשר סיבתי בין תלונות התובעת לבין התאונה. לפיכך, המומחה לא קבע נכות בגין התלונות בצוואר וכתף שמאל.ו) לסיכום – על פי חוות דעת המומחה בתחום האורתופדי לתובעת נותרו נכויות בשיעורים הבאים: 10% בגין הפגיעה בשוק שמאל; 10% בגין הפגיעה בשוק ימין; 10% בגין הפגיעה בשורש שמאל; 5% בגין הפגיעה בגב; ו- 10% בגין צלקות.

14. המומחה בתחום הפסיכיאטרי סקר בחוות הדעת שהגיש את הטיפול שעברה התובעת וכן את מצבה הנפשי. בחוות הדעת צוין כי בעקבות התאונה התפתחה אצל התובעת פתולוגיה נפשית תגובתית שמלווה בנסיגה תפקודית ובמצב הרוח, לפיכך אובחנה כסובלת מהפרעה הסתגלותית תגובתית והוחל בטיפול בנוגדי חרדה ונוגדי דיכאון. המומחה ציין כי התובעת הייתה במעקב פסיכיאטרי ולא המשיכה בטיפול, לדבריה, בשל קשיי ניידות וחרדה מסטיגמה חברתית, אך המשיכה בטיפול תרופתי נוגד דיכאון בהשגחת רופא משפחה. המומחה שלל את האפשרות שמצבה של התובעת קשור בתסמונת נפשית משנית לפגיעה אורגנית מוחית וכן שלל את האפשרות כי מדובר בתסמונת דחק בתר חבלתית. בנוסף, שלל המומחה את האפשרות כי המדובר בהפקת רוח משני וציין כי הנתונים אשר תועדו תואמים את מצבה האובייקטיבי של התובעת. אשר להפרעת ההסתגלות ממנה סובלת התובעת, הבהיר המומחה כי מדובר בפתולוגיה נפשית שמצביעה על קושי של התובעת להתאים את עצמה לשינויים שהתחוללו בחייה. כן ציין כי סימני ההפרעה הם בדרך כלל ירידה במצב הרוח, רמת חרדה מוגברת, עצבנות והפרעת קשב וריכוז עם נסיגה תפקודית. המומחה היה בדעה כי בעקבות התאונה ובשל מצבה הרפואי, פיתחה התובעת הפרעה הסתגלותית תגובתית, דיכאונית וחרדתית, אשר התפתחה בשני שלבים מבחינת הפתולוגיה ועוצמת הסבל. השלב הראשון של התפתחות הפתולוגיה היה מיום אירוע התאונה ועד לסיום המעקב הפסיכיאטרי ביום 31.5.2015. בתקופה זו שיעור הנכות הוא 20% בהתאם לפריט 34 (ב) (3) לתקנות. השלב השני, הוא השלב הסופי, בו חל שיפור יחסי במצבה של התובעת, אך היא נותרה עם פתולוגיה נפשית מסוג הפרעת הסתגלות תגובתית עם סימנים של דיכאון קל, קושי לסבול רעשים, קושי להשלים עם מצבה הרפואי ורגשי אשמה על כך שאינה מצליחה לחזור לתפקד כאם ורעיה. זאת בנוסף לקשיי שינה וקשיי תפקוד. בגין מצב זה קבע המומחה, כי לתובעת נותרה נכות לצמיתות בשיעור של

10% לפי פריט 34 (ב) (2) לתקנות. יצוין, כי פריט זה בתקנות מתאר מצב של "רמיסיה מלאה או קיום סימנים קליניים שארתיים, הפרעה קלה בתפקוד הנפשי או החברתי, הגבלה קלה עד בינונית בכושר העבודה".

15. שיעור נכותה הרפואית המשוקללת של התובעת הוא אפוא – 43.9%. שיעור הנכות הרפואית ללא הנכות הפלסטית הוא – 37.67%.

16. **השלכת הנכות הרפואית על תפקוד התובעת:** הנכות הרפואית הפלסטית שנקבעה לתובעת היא בגין צלקות מרובות בגופה שחלקן בגין הניתוחים, שאינן מכאיבות ולא מכערות. מחוות דעת ד"ר שטארקר עולה כי לצלקות אין השלכה על תפקוד התובעת ולפיכך, אינני סבור כי צלקות אלו הן בעלות השפעה על תפקודה. ואולם נראה כי יתר הנכויות, הן בתחום האורתופדי והן בתחום הנפשי הן בעלות השלכה מובהקת על תפקוד התובעת. הנכויות שנגרמו לתובעת בתחום האורתופדי הן בגין שברים קשים בשוקים וביד שמאל (שאינה הדומיננטית) וכן בגין הגבלה בגב. אמנם על פי קביעת המומחה, כל אחת מן הנכויות היא בגין הגבלה קלה, אך הצטברות המגבלות יוצרת מגבלה משמעותית שמשפיעה על תפקודה של התובעת. לעתים רבות אדם שנפגע באיבר ונותרה לו נכות משמעותית באיבר אחד מסגל לעצמו דרכים לתפקד חרף המוגבלות, לא כך הדבר כאשר מדובר בפגיעה במספר איברים. הפגיעות מהן סובלת התובעת הן באיברים שמשפיעים על התפקוד היומיומי, ובפעולות שגרתיות פשוטות. מדובר בהגבלה בגפיים התחתונות, ביד ובהגבלה בגב – איברים מוטוריים חיוניים לתפקוד היומיומי. למגבלותיה הפיזיות של התובעת מצטרפת נכות בתחום הנפשי. מחוות דעת המומחה עולה כי מדובר בנכות נפשית שמשפיעה על תפקודה בתחומי החיים השונים. המסקנה המתבקשת אפוא כי לנכות הרפואית שנקבעה לתובעת היבטים תפקודיים מלאים. לאור מהות הנכות ומרכיביה השונים אני מעריך את השפעתה התפקודית בגובה שיעורה במישור הרפואי ללא הנכות הפלסטית. עיסוקיה ותפקודה של התובעת לפני התאונה

17. אין חולק כי עובר לתאונה התובעת לא עבדה והייתה עקרת בית. מן הנתונים עולה כי לפני כשש עשרה שנים עבדה התובעת תקופה קצרה של פחות משנה. בתצהירה (סעיף 10) ציינה התובעת, כי מאז אותו פרק זמן עבדה לסירוגין בעבודות מזדמנות, לרבות בעבודות במשק בית, עזרה לקשישים וכו', אך אין ברשותה אסמכתאות על כך. בעדותה בבית המשפט נשאלה התובעת לעניין זה, וחזרה על הדברים. אינני מקבל את טענת התובעת, כי לאחר אותו פרק זמן קצר בעבר, היא עבדה בעבודות משק בית כפי שטענה בתצהירה, משום שהתובעת לא הניחה תשתית ראייתית מספקת להוכחת הנטען. טענתה של התובעת, כי היא עבדה באופן לא חוקי וללא תלוש, נטענה באופן כללי: בתצהירה לא פירטה התובעת היכן עבדה, לאיזה פרקי זמן, מה היה שכרה ופרטים נוספים אחרים באמצעותם ניתן להתחקות אחר נכונות הנטען על ידה. יתרה מכך, טענותיה לא גובו באינדיקציות נוספות כלשהן, אף לא בתצהירו של בן זוגה.

18. מהמסמכים שצורפו ע"י הנתבעים עולה כי בעבר הרחוק עבדה התובעת בחברת "ירון חנני בע"מ". מהמסמך נ/1 ניתן ללמוד כי היא עבדה בין החודשים 8/96 ועד 4/97 למשך 9 חודשים והכנסותיה בפרק זמן זה הסתכמו בסך של 16,702 ₪, סך של 1,856 ₪ בממוצע לחודש. בעדותה הבהירה התובעת כי מהות עבודתה אצל אותו מעסיק, שהוא מפעל לעיבוד בשר, הייתה באריזות ובניקיון (עמ' 3 שורה 23). לגבי נסיבות עבודתה דווקא בתקופה זו, ציינה התובעת כי יציאתה לעבודה הייתה בשל המצב הכלכלי הדוחק בו היו נתונים היא וזוגה באותו עת, שנוצר מאחר שהיו בתהליכים של בניית בית מגוריהם. התובעת הבהירה כי למרות שהייתה אז נשואה

ולה שתי בנות, גיסתה – שהיא גם אחותה – סייעה בידה בהשגיחה על בנותיה בזמן שהיא יצאה לעבוד (עמ' 6 שורה 15).

19. נסכם נקודה זו: מאז חודש אפריל 1997 ועד ליום התאונה בשנת 2013 משך כשש עשרה שנה התובעת לא עבדה ועיסוקה המלא היה כעקרת בית. באותו פרק זמן בו יצאה לעבוד המצב הכלכלי של המשפחה היה קשה ועל כן היא יצאה לעבוד כדי לעזור בפרנסת המשפחה. לדבריה, הדבר לא היה פשוט לאור כך שהיא גידלה שתי בנות אך סיוע של בני משפחה אפשר לה זאת. לאורך עדותה חזרה וציינה התובעת כי אף פעם לא זנחה את שאיפתה לחזור ולהשתלב בשוק העבודה, אך לדבריה חיכתה עד שבנותיה יגדלו. בעניין זה נרחיב מיד. **חישוב הנזק הפסד בגין פגיעה בכושר ההשתכרות**

20. לאור העובדה כי עובר לתאונה התובעת לא עבדה ותפקדה אך ורק כעקרת בית טוענים הנתבעים כי אין היא זכאית לפיצוי כלשהו בגין הפסד שכר לעתיד, ולמצער יש לפצותה בסכום צנוע שמשקף את העובדה כי היא לא השתכרה בפועל לפני התאונה, ואין אינדיקציות שמעידות על כך שמצב דברים זה צפוי היה להשתנות בעתיד, בבחינת מה שהיה הוא מה שיהיה. מנגד טוענת התובעת כי יש לערוך חישוב בגין ראש נזק זה לעתיד לפי חישוב אריתמטי על בסיס שכר מינימום ושיעור הנכות התפקודית.

21. אין בידי לקבל את הטענה כי יש לפצות את התובעת לעתיד על בסיס ההנחה כי הייתה משתכרת שכר מינימום, לפי חישוב אקטוארי. מנגד, אינני מקבל את עמדתם הגורפת של הנתבעים כי התובעת איננה זכאית לפיצוי בגין הפסד השתכרות לעתיד. עם זאת ברי כי לנתוניה של התובעת לפני התאונה השפעה על גובה הפיצוי בראש נזק זה. אפרט.

22. טענות הצדדים נוגעות למושכלות יסוד בחישוב ראש הנזק האמור. האם הוא אמור לבטא את פיצוי בגין הפסד ההשתכרות של הניזוק או את ההפסד בגין הפגיעה בכושר-הפוטנציאל-הכח להשתכר. ומה הנפקות לאבחנה זו? "אם מדובר בפיצוי עבור אובדן השתכרות, אזי השאלה היחידה היא מה היה הניזוק מרוויח בפועל אלמלא התאונה. כך למשל אדם בעל הכשרה של מהנדס שאינו עובד אלא מטפל בילדיו, אינו זכאי, לפי תפיסה זו, לפיצוי בראש הנזק של אובדן השתכרות. לא כך לפי התפיסה הרואה ביכולת ההשתכרות נכס בעל ערך, אשר שלילתו מבעליו היא נזק בר-פיצוי. לפי גישה זו, הפיצוי ניתן בהתחשב במה שהניזוק היה יכול להשתכר אלמלא הפגיעה. כך למשל אישה בעלת הכשרה של עורכת-דין זכאית לפיצויים בהתאם להכשרתה זו גם אם בשעת התאונה לא עבדה כעורכת-דין וגם לא התכוונה לעסוק בכך" (ע"א 140/00 עיזבון המנוח מיכאל אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בע"מ, פ"ד נח (4) 486 (2004) (להלן: עניין עזבון אטינגר)).

23. נראה שפסיקת בית המשפט העליון פסעה בנתיב שמבכר תפיסה עקרונית של פיצוי בגין הפגיעה בכושר השתכרות על פני פיצוי בגין הפסד ההשתכרות בפועל (ע"א 10064/02 "מגדל" חברה לביטוח בע"מ נ' אבו חנא, פ"ד ס(3) 13, פסקה 10 לפסק דינו של כב' השופט ריבלין (כתוארו אז) (2005) (להלן: עניין אבו חנא); ע"א 295/81 עזבון המנוחה גבריאל נ' גבריאל, פ"ד לו(4) 522, פסקה 17 לפסק דינו של כב' השופט ברק (כתוארו אז) (1982) (להלן: עניין גבריאל); רע"א 217/16 עזבון המנוחה פלונית נ' כלל חברה לביטוח בע"מ (פורסם בנוב, 14.2.2016); והשוו גם: סעיפים 4 ו-6 לחוק הפלת"ד). שאלה נפרדת היא הערכת מידת הפגיעה

בכּושר ההשתכרות, אופן כימותו, והפיצוי שיש לפסוק בגין פגיעה בו (עניין עזבון אטינגר פסקה 20 לפסק דינו של כב' השופט ריבלין).

24. מחלוקת בשאלות אלו התעוררה בעניין שנדון בע"א 237/80 ברששת נ' האשאש (פ"ד לו(1) 283 (1981) (להלן: עניין ברששת)). באותו מקרה לא הייתה מחלוקת בין השופטים כי פיצוי הניזוק הוא על הפגיעה בכּושר ההשתכרות, והמחלוקת הייתה בשאלה באיזה אופן ניתן לכמת את הפגיעה בו. מפסק הדין עולות שתי גישות. גישה אחת שהציג כב' השופט שילה שלפיה יש לראות את כּושר ההשתכרות כנכס קנייני שזכותו של אדם לנצלו כראות עיניו ולפיכך כל פגיעה בו תזכה בפיצוי במנותק מהשאלה כיצד הנפגע, בעליו של אותו קניין, ניצלו בפועל עובר לתאונה. יוצא ש"על המזיק לפצות איפוא אדם על ירידת כּושר עבודתו כתוצאה מחבלה, אשר לה הוא אחראי, ואין נפקא מינה אם הירידה בכּושר העבודה תגרור אחריה גם ירידה בהכנסות או לא" (עניין ברששת עמ' 293-294). כב' השופט ברק הציג לעומת זאת גישה "מוחשית" שלפיה "ערכו של אבדן כּושר ההשתכרות נמדד על-פי אבדן ההשתכרות הצפויה" (עניין ברששת עמ' 307). ראוי להדגיש שאין ללמוד מגישתו של השופט ברק התנתקות מהגישה שלפיה הפיצוי הוא עבור הפגיעה בכּושר (פוטנציאל) ההשתכרות, ובהזדמנויות נוספות הוא חזר על כך שהפיצוי הוא בגין הפגיעה בכּושר ההשתכרות ולא בגין הפגיעה בהשתכרות (ראן בין היתר אהרון ברק "הערכת הפיצויים בנזקי גוף: דין הנזיקין המצוי והרצוי" מבחר כתבים, כרך ב, עמ' 1226 (1983)). בפסקי דין מאוחרים אימץ בית המשפט העליון את גישתו של כב' השופט ברק (ראו עניין עזבון אטינגר; עניין גבריאל פסקה 17; ע"א 632/81 בן יעקב נ' מיכאלי, פ"ד לח(4) 12 (1984)). הגישה המוחשית אין משמעותה כי הפסד השכר לעתיד יחושב אך על פי השתכרותו של הנפגע לפני התאונה, אלא שיש ללמוד על הצפי בעתיד תוך שקילת נתוניו של הנפגע ככלל ובמיוחד עיסוקיו עובר לתאונה. ניתן להבין את הגישה המוחשית כמכוונת להעריך את הפיצוי בזיקה להשפעת הפגיעה על כּושר ההשתכרות במונחים הסתברותיים, כאשר הסיכוי למידת הפגיעה נבחן בין היתר על בסיס הנתונים לפני התאונה. בעניין ברששת ציין השופט ברק כך: "המבחן הוא על-פי ההשתכרות המוחשית, שהוא עשוי להשתכר על-ידי ניצול יכולתו, הלכה למעשה. מכאן, שאם מטעם זה או אחר הניזק אינו מנצל את יכולתו בהווה ובעתיד, אין כל פגיעה בכּושרו, שכן כּושר זה אינו מנוצל, הלכה למעשה... על-פי גישה זו, השאלה אינה, מה, עקרונית, עשוי היה הניזק להשתכר לולא מעשה הנזק, אלא השאלה היא, מה, הלכה למעשה, הוא היה משתכר לולא מעשה הנזק... כמובן, מכיוון שהעתיד אינו ידוע, ההערכה נעשית על-פי הסיכוי, שההשתכרות תתרחש בעתיד... בעניין זה יש להדגיש, כי מידת הוודאות הנחוצה אינה זו הנדרשת לקביעת עובדה, שהתרחשה במשפט אזרחי, דהיינו, נטייה של מאזן ההסתברות. עניין לנו בהערכת סיכוי ולא בקביעת עובדה. על-כן, יש להתחשב גם בסיכוי שהוא פחות מחמישים אחוזים תוך ששיעור הסיכוי יתבטא בשיעור הפיצויים... עם זאת, דינו של סיכוי אפסי או סיכוי ספקולטיבי גרידא כדין העדר סיכוי" (פסקה 8 לפסק דינו של כב' השופט ברק).

25. ניתן למצוא בפסיקת בית המשפט העליון התייחסות למקרה הפרטני בו מדובר בנפגעת שלפני התאונה הייתה עקרת בית ולא עבדה (ראו התייחסות באופן כללי בעניין אבו חנא, פסקה 10). לאמיתו של דבר הדיון בעניין ברששת התעורר על רקע מקרה בו אישה כבת 31 שנתמכה על ידי רשויות הסעד נפגעה כתוצאה מתאונת דרכים שהותירה אצלה נכות רפואית בשיעור של 40%. הנפגעת לא עבדה לפני התאונה ובעניינה נקבע כי הגם ש"ניתן להניח, כי ההסתברות, שגם בעתיד היא לא תעבוד אלא תתקיים מתמיכת סעד, גבוהה יותר מאשר ההסתברות, כי בעתיד היא תצא לשוק העבודה... תשתית עובדתית זו אינה שוללת את הסיכוי, כי

בעתיד תזדקק המערערת לעבודה - אם מרצונה שלה, ואם בלחץ שלטונות הסעד - ואף אינה עושה סיכוי זה לקלוש ביותר, היפותטי לחלוטין וספקולטיבי (עניין ברששת, עמ' 295). על כן הוחלט באותו מקרה לפצות את התובע בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות. קודם לכן בשנות החמישים נדון מקרה של נפגעת כבת 30 שפגיעתה הותירה נכות בשיעור של כ- 30% ולמרות שמעולם לא עבדה לפני התאונה מצא בית המשפט לפסוק פיצוי בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות (ע"א 197/58 אילון נ' ידעי, פ"ד יב 1459, 1462 (1958)). בע"א 177/98 עוז נ' לזרוס, פ"ד נב(3) 193, 197 (1998) דובר במקרה של נפגעת שסבלה מנכות רפואית בשיעור 30% בגין פגיעה שאונתה לה כשהייתה כבת 56 שנים ובית המשפט העליון מצא לפסוק פיצוי בגין פגיעה בכושר ההשתכרות על בסיס העובדה כי בעבר עבדה למשך 10 חודשים במוסד לקשישים. ראו גם המקרים הבאים תוך שימת הלב לנסיבות השונות בכל מקרה ומקרה: ת"א (מחוזי ת"א) 1523/78; רמ; ‏רוטר נ' ארזי‏; פ"ד תשמ"ז(1) 184 (1978); ת"א (מחוזי ת"א) 3082/99 פטרומילו נ' קרנית קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (פורסם בנבו, 22.9.2005); ת"א (מחוזי י-ם) 1097/99 קופלה נ' "סהר" - חברה ישראלית לביטוח בע"מ (פורסם בנבו, 28.8.2001); וראו דוגמאות נוספות המובאות אצל דוד קציר פיצויים בשל נזקי גוף 594-598 (2003) (להלן: קציר).

26. שאלת הפיצוי בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות והשפעתה על ההשתכרות בעתיד היא שאלה של הערכת הסיכוי שבמצבו של הנפגע עובר לתאונה היה מנצל את כושרו להשתכר בעתיד (השוו: ע"א 357/80 נעים נ' ברדה, פ"ד לו(3) 762, פסקה 17 (1982); ע"א 4597/91 **קיבוץ אפיקים נ' כהן**, פ"ד נ(2) 111, פסקה 13 (1996)). במקרים ייחודיים בהם הנפגע לא עבד תקופה ארוכה לפי התאונה המלאכה מורכבת יותר, שכן העדר נתונים בעבר מקשה על הערכת הסיכוי להפסד בהשתכרות בעתיד. כדי לאמוד באופן מיטבי את הפיצוי בגין ראש נזק זה במקרים אלו, יש לבחון את שיעור הנכות התפקודית ביחס לסיכוי מימוש כושר ההשתכרות בעתיד, מועד המימוש הצפוי, ולגובה ההשתכרות בפועל אם ימומש הפוטנציאל. כדי להעריך את תוחלת ההשתכרות הצפויה בעתיד יש לתת את הדעת למספר שיקולים תוך נקיטת מהלך דו שלבי: בשלב הראשון – יש להעריך את הסיכוי לכך שהנפגע היה מתחיל לעבוד אלמלא התאונה. לצורך מענה לשאלה זו יש להתחשב בראש ובראשונה בנתוני האובייקטיביים האישיים והמשפחתיים של הנפגע הן עובר לתאונה והן במהלך חייו בעתיד. כן יש לשקול שיקולים סובייקטיביים הנוגעים לשאיפותיו ולרצונו לעבוד אלמלא פגיעתו. ואולם יש לנקוט משנה בזהירות בשקילת השיקולים הסובייקטיביים. זהירות זו מתחייבת נוכח התובנה שרצונו של אדם ושאיפותיו עשויות להשתנות ולקבל תפניות בצמתי חייו השונים ולעתים רבות מבלי שיהיו פרי תכנונו או תחת שליטתו. שינויים במצב המשפחתי, משברים אישיים, התפתחויות במשק ולעתים הזדמנויות שנקרות בדרך יכולים לשנות את מהלך חייו של אדם מהקצה אל הקצה. לפיכך יש לתת את עיקר המשקל להערכות אובייקטיביות תוך שקילת הסתברותם של שינויים אישיים, תרבותיים, חברתיים וכלכליים שמתחוללים ושצפויים להתחולל, אשר עשויים להגביר את הסיכוי כי עקרת בית שלא עבדה תשתלב בשוק העבודה (א' ל' מילר "עוד פעם על הערכת הנזק שבאובדן כושר ההשתכרות" הפרקליט ל"ה 253 (התשמ"ג)). לאחר הערכת הסיכוי לכך שהנפגעת תשתלב בעבודה בעתיד, יש להעריך באיזה שלב סיכוי זה היה מתממש במהלך החיים. גם כאן יש לבחון את הנתונים האישיים והשפעות חיצוניות. השלב השני: לאחר הערכת הסיכוי לכך שהנפגעת תשתלב בעבודה, יש לבחון מספר שאלות שיש בהן כדי להעריך את השפעת הגריעה בכושר ההשתכרות. במסגרת זאת יש לשקול את אופי וסוג העבודה שהתובעת הייתה

משתלבת בה, היקף המשרה, ומה השכר שצפוי היה להתקבל. מובן כי מענה לשאלות אלו תלוי בגורמים שונים שנבחנו ברגיל בבוא בית משפט להעריך את מידת הפגיעה בכושר ההשתכרות כגון: גיל, משלח יד, הכשרה מקצועית, השכלה, יכולת אישית, ובנוסף לכל אלו תמורות ושינויים עתידיים במשק.

27. במקרה שלפנינו התובעת לא עבדה עובר לתאונה ומשך כשש עשרה שנים לפני התאונה הייתה עקרת בית. חרף זאת, אין לקבל את ההנחה המקופלת בטיעון הנתבעים, כי מה שהיה הוא מה שיהיה, ועל כן אין לפסוק פיצוי בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות. נתונה האישיים של התובעת מלמדים כי היה סיכוי לכך שאלמלא התאונה הייתה משתלבת בעבודה. התובעת ילידת 1970 ובעת אירוע התאונה הייתה כבת 42. לתובעת ולזוגה היו שלוש בנות שבעת אירוע התאונה היו בגילאים: 22, 19, ו-13, ואחת מהן הייתה נשואה. מזכיר כי לאחר נישואיה של התובעת, ועת היו לה שתי ילדות קטנות (5 ו-7 שנים), היא עבדה בעבודות כפיים למשך 9 חודשים, בשל קשיים כלכליים אליה נקלעו בני הזוג בעקבות תהליך בניית ביתם. התובעת העידה בבית המשפט כי היו לה כוונות לעבוד אך המתינה עד שבנותיה יגדלו. אינני סבור שיש לייחס לעדות זו משקל רב, ולפיכך אינני נדרש בהרחבה לטענות הנתבעת כי חוסר שיתוף הפעולה של התובעת עם מומחה בית המשפט מעיד על חוסר מהימנות, משום שאת עיקר המשקל יש לתת לשיקולים אובייקטיביים, תוך ראייה הדברים בפרספקטיבה יותר רחבה של נסיבות החיים ותמורות בהן. זאת ועוד, ניתן לטעון כי אז, סמוך לפני לתאונה, ההרכב המשפחתי איפשר לתובעת לצאת לעבודה ומשלא עשתה כן בפועל, מעיד הדבר על העדר כוונה לעשות כן בעתיד. ואולם, ההחלטה ליציאה לעבודה אינה תלויה אך ורק בקונסטלציה המשפחתית וזהו רק שיקול אחד. ההחלטה להשתלב בעבודה תלויה במספר גורמים נוספים, שלעתים הם פרי שינויים או אילוצים אישיים ושינויים במצב המשפחתי ולעתים מקורם בשינויים במשק ובכלכלה שיוצרים הזדמנויות שמגבירות את סיכויי להשתלב בשוק העבודה, גם מקום שמשך שנים לפני התאונה הנפגעת לא עבדה. עסקינן בניסיון להעריך סיכויים לגבי משתנים רבים ולטווח זמן ארוך, וברי כי מלאכה זו מורכבת ולא חד מימדית. בהינתן שיקולים אלה, אין לומר כי הסיכוי לכך שהתובעת הייתה משתלבת בעבודה הוא סיכוי אפסי או ערטילאי. מנגד, לא ניתן לומר כי מדובר בסיכוי גבוה, ולהערכתי ההסתברות שהתובעת הייתה עובדת בעתיד היא נמוכה. התובעת לא למדה מקצוע. היא נעדרת הכשרה מקצועית או השכלה ועבודתה בעבר הרחוק הייתה עבודת כפיים בעבודות אריזה וניקיון. נתונים אלו מלמדים כי לו הייתה משתלבת בעבודה שכרה לא היה עולה על שכר מינימום (שכיום עומד על סך של 5,300 ₪). כפי שצוין לעיל, נכותה הרפואית המשוקללת של התובעת ללא הנכות הפלסטית עומד על שיעור של 37.65%. בשים לב למכלול הנתונים ולאור ההערכות שהובאו עד כה, אני סבור שיש לפסוק לתובעת פיצוי בגין פגיעה בכושר ההשתכרות בסכום גלובלי של 100,000 ₪ (שכולל גם את הפסד התנאים הסוציאליים עקב השכר שהיה צפוי). עזרת צד ג'

28. מחלוקת נוספת שהתעוררה בין הצדדים היא בעניין הפיצוי בגין עזרת צד ג'. התובעת טענה כי בעקבות התאונה היא נזקקה לעזרת הזולת בתפקוד היומיומי וכן בתפקודה בבית כעקרת בית. לא נטען על ידי התובעת כי היא הוציאה הוצאות בפועל בגין העזרה שהיא קיבלה לנוכח מגבלותיה וטענתה כי את הסיוע קיבלה מבני משפחתה ובעיקר מזוגה. עוד בע"א 428/77 סגל נ' שרף (מצוטט אצל קציר, עמ' 823) נאמר כי: "זה מזמן השתרשה בפסיקה ההלכה שאם ניזוק זקוק לעזרה שניתנה לו על ידי בן זוגו או קרובו ולא על ידי עובד שכיר אין זו סיבה מספקת לשלול מן הניזוק את הזכות לקבל את ערך העזרה שהוא זקוק לה, ובפרט במקרה כגון זה כאשר הבעל המושיט את העזרה היה יכול לעסוק בעבודות אחרות ולתרום

לקופת המשפחה גם הכנסה זו אלמלא נמנעה ממנו אפשרות של עסוק בגין הצורך לעזור לאשתו". נראה, כי הדברים האמורים מעוגנים גם בנסיבות המקרה שלפנינו. ראשית הם נלמדים ממצבה הרפואי של התובעת והצורך האובייקטיבי בעזרת הזולת; שנית, מהמסמכים שבהם ניתן להיווכח מרמת תפקודה למן התאונה ואילך; שלישית מעדותה של התובעת וזוגה (ראו עמ' 4 שורה 29; עמ' 8 שורה 9; עמ' 9 שורה 12).

29. נפגעת בתאונה אשר עובר לתאונה הייתה עקרת בית ולא השתכרה אינה זכאית לפיצוי מלא בגין הפגיעה בכושר ההשתכרות תוך התעלמות מנתוני העבר כאילו הייתה משתכרת באופן מלא. מסקנה זו אינה צריכה להביא להתעלמות מהפגיעה שנגרמה לכושרה של הנפגעת לתפקד בביתה כערת בית. נפגעת שאיננה עובדת מטבע הדברים משקיעה את רוב זמנה בעבודות משק הבית, ויש מי שיטען שהדבר משול לעבודה מחוץ לבית ואף יותר מכך, ועל כן זכאית נפגעת עקרת בית לפיצוי בגין ראש נזק מיוחד של "פגיעה בכושר העבודה כעקרת בית" (ראו ע"א 8022/00 רז נ' צור (פורסם בנבו, 19.3.2006), בו נדחתה הטענה שיש צורך להכיר בראש נזק זה).

30. בע"א 92/87 דגן נ' חודדה, פ"ד מה(2) 604 (1991)) בהתייחסו לאופן בו יש לתפוס את השפעת פגיעתה של נפגעת על עבודות משק הבית, קבע בית המשפט העליון כי: "תרגומה המעשי של הפחתת כושר העבודה של אשה במשק ביתה הנו בהוצאות הנוספת העלולות להגרם לה עקב הצורך להזדקק לעזרה בעבודת הבית, עזרה לה לא היתה נזקקת לולא התאונה. ובמילים אחרות, השאלה היא מה ההוצאות הצפויות למערערת בשל כך שאת חלק מעבודות הבית, אותן היתה מבצעת לולא התאונה בעצמה, תאלץ לבצע על ידי אחרים. בבואנו להעריך סכום הוצאות זה, יש לזכור שיצאנו מהנחה שהמערערת היתה עובדת לפרנסתה מחוץ למשק ביתה. בנסיבות כאלה יש לקחת בחשבון שבלאו הכי יתכן והיתה נזקקת לעזרה כלשהי בעבודות הבית".

31. עולה אפוא כי במקרים בהם אין ראיות על תשלום בפועל בגין עזרת צד ג', וטענת הנפגע שהפיצוי הוא בגין סיוע בני משפחתו, הערכת שוויו של סיוע שכזה והפיצוי בגינו אמור לכלול שני מרכיבים. המרכיב הראשון, הסיוע לצרכי הנפגע עצמו, כגון סיוע בתפקודו האישי; והמרכיב השני, ההשקעה המוגברת של יתר בני המשפחה בעבודות משק הבית שהנפגעת עקרת הבית הייתה מבצעת לפני התאונה ואינה מבצעת עוד או שמבצעת אותן באופן חלקי לאחר התאונה וכתוצאה ממנה.

32. כפי שהובא בנתונים שפורטו לעיל, התובעת אושפזה בעקבות התאונה, מיום התאונה ועד ליום 25.4.2013 משך כ- 3 חודשים. לאחר תקופה זו שוחררה מתקופת שיקום בבי"ח אלישע. בטופס "הערכה תפקודית" שנערך עם שחרורה של התובעת מהמרכז הרפואי אלישע נכללה התייחסות למצבה התפקודי. בין היתר צוין כי התובעת עצמאית בשכיבה (סיבובים) ובמעבר משכיבה לישיבה. צוין עוד, כי במעבר מישיבה לעמידה התובעת עצמאית אך נזקקת להליכון גלגלים, וכי היא עצמאית בהליכה עם הליכון גלגלים למרחק של 50 מטר בלבד, אך היא מוגבלת עם עלייה למדרגות וזקוקה להשגחה. באותו מסמך צוין גם כי התובעת זקוקה להמשך טיפול ושיפור עצמאות בניידות עם קביים קנדיות. אמנם התובעת קיבלה טיפולים, דבר שהביא להטבה במצבה, אבל גם בחלוף פרק זמן ניכר מאז התאונה, התובעת נותרה מוגבלת בתפקודה.

33. בבואנו להעריך את הפיצוי המגיע לתובעת בגין עזרת הזולת, יש לערוך דיון תוך שימת לב לעזרה לה נדרשה התובעת עד להיום והעזרה שתידרש לה בעתיד,

וכמובן השלכת מצבה על תפקודה בבית. לגבי העבר, יש לערוך אבחנה בין השלבים השונים של השיקום וההחלמה לאחר התאונה עד להתייצבות מצבה. כמובן שאין אפשרות להצביע על נקודת הזמן בה מצבה של התובעת התייצב כפי שהוא כיום, שכן המדובר בתהליך הדרגתי, אך ניתן באמצעות המסמכים הרפואיים ומכלול הראיות שהונחו, להתחקות אחר נקודות ציון לצורך בחינת עזרת צד ג'.

34. **תקופה ראשונה – ששת החודשים לאחר התאונה:** כפי שפורט לעיל, למן יום התאונה ועד ליום 25.4.2013 אושפזה התובעת תחילה במרכז רפואי רמב"ם ולאחר מכן במרכז רפואי אלישע. לאחר מכן שוחררה התובעת לביתה. בתקופת האשפוז (יותר משלושה חודשים) ולמשך שלושה חודשים נוספים, הייתה התובעת בתקופת החלמה לאחר פגיעה קשה שלא אפשרה לה לתפקד. נזכיר, כי בשחרורה מאשפוז ומשך תקופה נוספת התהלכה התובעת עם הליכון גלגלים ולאחר מכן עם זוג קביים קנדיים, ואף זאת לא באופן עצמאי שכן נדרשה להשגחה. בדוח רפואי בעיסוק שנערך עם שחרורה ממרכז רפואי אלישע צוין כי התובעת מתהלכת עם הליכון גלגלים ולחילופין בעזרת קביים בהשגחה, וכן צוין כי היא עצמאית באכילה, ניקיון ורחצה ולבוש עליון, אך נדרשת לעזרה מינימלית בלבוש תחתון. בדוח רפואי בעיסוק צוינו התרגולים שנעשו לתובעת כדי להקנות לה מיומנויות יומיומיות פשוטות. על בסיס נתונים אלו אני מעריך את העזרה שניתנה על ידי בני משפחתה בתקופה זו בסכום של 5,000 ₪ לחודש ובסה"כ 30,000 ₪.

35. **תקופה שניה – מתום ששה חודשים ולמשך שנה נוספת:** עיון במסמכים הרפואיים מלמד כי התובעת עברה תהליך החלמה ושיקום ומטבע הדברים מצבה השתפרה אט אט והצורך בעזרה מבני משפחתה הלך ופחת בהדרגה. עם זאת, גם בתקופה זו תפקודה של התובעת היה מוגבל לאור מצבה הרפואי והנפשי. כך למשל במסמך רפואי מיום 3.7.2013, כששה חודשים לאחר התאונה, צוין כי התובעת סובלת מכאבים חזקים ברגליים, קושי בהליכה וצליעה קשה; במסמך רפואי מיום 13.9.2013, כתשעה חודשים לאחר התאונה, צוין "מתקשה בהליכה עמידה מדרגות ושינוי תנוחה"; ובמסמך מיום 16.4.2014, יותר משנה לאחר התאונה, צוין כי עדיין קיים קושי בהליכה וצליעה קשה, כאבים חזקים ביד שמאל והגבלה בתנועות. בנוסף לכך, יש לזכור כי בהתאם לחוות הדעת בתחום הנפשי מצבה הנפשי של התובעת התייצב רק בשנת 2015. לאור נתונים אלו המשקפים את רמת התפקוד של התובעת, סבורני כי יש להעריך את עזרת בני המשפחה בתקופה זו, בסכום כולל של 2,000 ₪ לחודש ובסה"כ 24,000 ₪.

36. **תקופה שלישית – התייצבות מצבה של התובעת:** ניתן להעריך על בסיס הנתונים המונחים לפניי כי כעבור שנה וחצי החל מצבה של התובעת להתייצב. על בסיס מצבה היציב של התובעת יש להעריך את מידת העזרה לה הייתה זקוקה התובעת עד להיום (משך 42 חודשים מאז תום שתי התקופות הראשונות) ועד לתוחלת החיים. הערכה זו תתבצע על בסיס מצבה הרפואי והתפקודי של התובעת כפי שהוא עולה מחוות הדעת הרפואיות שהונחו לפניי, ואשר סקרנו את האמור בהם בהרחבה בפרק הנתונים. נזכיר כי כעולה מחוות הדעת, ובמיוחד מחוות דעת המומחה בתחום האורתופדי, לתובעת הגבלה קלה בתפקוד הרגליים ויד שמאל וכן הגבלה בתנועות הגב. זאת לצד השפעה כללית על כושר תפקודה בשל הפרעת ההסתגלות התגובתית ממנה סובלת, אשר חלק מסימניה דכאון קל וקושי לסבול רעשים. התובעת ובעלה העידו כי התובעת נזקקת לעזרה שניתנת לה על ידי בני משפחתה ובעיקר בעלה. התובעת עצמה העידה היום היא מתקשה בלבישת פרטי לבוש מסוימים (עמ' 4 שורה 29; עמ' 5 שורה 1; עמ' 7, עמ' 9 שורה 12). אמנם, מצבה של התובעת אינו מונע ממנה לבצע את כל הפעולות הקשורות במשק הבית

שאינן דורשות מאמץ פיזי רב, אך מוגבלותה של התובעת וכושרה לבצע את יתר הפעולות הוא מוגבל ויש צורך בעזרה. בנוסף לכך, יש לתת את הדעת כי בעתיד ועם התקדמות הגיל תצטרך התובעת לעזרה רבה יותר מאשר לה היא נזקקת היום. ייתכן והיא הייתה נדרשת לעזרה בעתיד הרחוק בשל גילה, אך מצבה הרפאי מצריך עזרה מוגברת ואינטנסיבית יותר. בבואנו לקבוע מה מידת העזרה שנדרשת לתובעת, איני סבור שבנסיבות המקרה יש מקום לערוך חישוב אריתמטי. עם זאת – נציג מספר אמות מידה עיקריות ובעיקר לגבי מידת העזרה היומית לה זקוקה התובעת שיהוו אבן בוחן. חישוב של עזרה שבועית של 10 שעות (כפול 40 ש"ח לשעה), מביא לתוצאה של 1,600 ש"ח לחודש. לעבר (מתום 18 חודשים מהתאונה) לפי 43 חודשים התוצאה – 68,800 ש"ח ולעתיד בהיוון להיום – 403,664 ש"ח. בסופו של יום, לא מצאתי לפסוק פיצוי לפי החישוב שהוצג לעיל משום שלא הוצגו מספיק נתונים שמאפשרים חישוב אריתמטי מדויק, לפיכך נראה כי ראוי יותר לפסוק סכומים גלובליים. על כן, אני מוצא לפסוק לעבר – לתקופה של 42 חודשים מתום 18 חודשים לאחר התאונה ועד היום סכום גלובלי של 30,000 ש"ח ולעתיד – סכום גלובלי של 270,000 ש"ח.

37. לפיכך הפיצוי המגיע לתובעת בגין עזרת צד ג' לעבר (30,000 ש"ח + 24,000 ש"ח + 30,000 ש"ח) ובסה"כ – 84,000 ש"ח. לעתיד – 270,000 ש"ח ובסה"כ 354,000 ש"ח.

הוצאות

38. התובעת צירפה לתצהירה קבלות בגין הוצאות רפואיות של כמה מאות שקלים. הוצאותיה הרפואיות של התובעת מכוסים על ידי קופת חלים במסגרת סל הבריאות (ראו התיקון בחוק הפלת"ד במסגרת סעיף 39 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 - ראו מוצג נ/8). התובעת לא הנחיה תשתית עליה ניתן לבסס מסקנה כי הוציאה הוצאות רפואיות בפועל או כי צפויה להוציא הוצאות בעתיד שאינן כלולות בסל הבריאות שמסופק על ידי קופת חולים. עם זאת סביר לקבוע כי התובעת תזדקק להוצאות נוספות בין היתר בגין רכישת אביזרים רפואיים והוצאות שונות, כולל השתתפות ותשלומים קטנים לקופת חולים. בנוסף, לא ניתן להתעלם מהוצאות בגין נסיעות שהיו לתובעת בעבר וכן הוצאות ניידות לעתיד. אשר להוצאות לעבר, התובעת קיבלה טיפולים רפואיים בין היתר אצל גורמים רפואיים בקהילה והוציאה הוצאות נסיעה בגין כך. בנוסף, ניתן להעריך כי התובעת תוציא הוצאות מוגברות בגין נסיעות בשנים לב למגבלותיה. ההיזקקות להוצאות מוגברות לניידות נובעת מכך שמצבה הרפואי של התובעת אינו מאפשר לה לנסוע למרחקים רחוקים בתחבורה ציבורית. לאור מכלול הנתונים וההערכות שהובאו לעיל, אני מעריך את הפיצוי בגין ההוצאות שהתובעת נאלצה להוציא בעבר וכן ההוצאות שצפויה להוציא בעתיד בסכום גלובלי בסך 50,000 ש"ח. נזק לא ממוני

39. על בסיס נכותה הרפואית המשוקללת של התובעת (43.9%); ימי האשפוז (95 ימים) וגילה – הפיצוי בגין נזק לא ממוני מסתכם בסך 104,787 ש"ח. **סיכום**

40. לפי המפורט מעלה, הפיצוי המגיע לתובעת מסתכם כלהלן: הפסד כושר השתכרות – 100,000 ש"ח; עזרת צד ג' לעבר ולעתיד – 354,000 ש"ח; הוצאות – 50,000 ש"ח; נזק לא ממוני – 104,787 ש"ח. סה"כ 608,787 ש"ח. אין חולק כי מסכום זה יש לנכות את התשלומים שהתובעת קיבלה מהמוסד לביטוח לאומי בגין נכות כללית. סכומים אלו מסתכמים בסך של 15,174 ש"ח, בצירוף הפרשי הצמדה וריבית עד להיום – 15,899 ש"ח. הפיצוי המגיע לתובעת לאחר ניכוי מסתכם אפוא בסך של 572,888 ש"ח.

41. אשר על כן, אני מחליט לקבל את התביעה ולחייב את הנתבעים ביחד ולחוד לשלם לתובעת סך של 592,888 ש"ח בתוספת שכ"ט עו"ד, מע"מ והוצאות בסכום כולל של 91,000 ₪. סכומים אלו ישולמו תוך 45 ימים מהיום, שאם לא כן – יישאו הפרשי הצמדה וריבית החל ממועד מתן פסק הדין ועד התשלום המלא בפועל. המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים. ניתן היום, ו' אדר תשע"ח, 21 פברואר

2018, בהעדר הצדדים. מוחמד עלי, שופט